

De relatie met de partner

Gezinnen in Vlaanderen over de relatie met de partner, relatiekwaliteit, steun van de partner, tevredenheid met de partnerrelatie en het gebruik van relatieondersteuning.

Auteurs: Kathleen Emmery (kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Odisee hogeschool), Inge Pasteels (Hogeschool PXL)

1 INLEIDING

In [partnerrelaties in gezinnen](#) (Pasteels & Emmery, 2018) gaan we dieper in op de prevalentie en het type van de huidige partnerrelatie, kenmerken van de huidige partnerrelatie, het huwen en samenwonen van partners, de duurtijd van huidige en vorige relatiefases, prevalentie van vorige partnerrelaties en partnerhistoriek. Zo zien we bijvoorbeeld dat 98% van de mannen met een partner ervoor kiest om samen te wonen en 92% van de vrouwen. De meest gekozen vorm van samenwonen is het huwelijk, met 76%. 12,2% van de mannen en 14% van de vrouwen kiest voor wettelijk samenwonen, en respectievelijk 11,4 en 10,1% kiest voor feitelijk samenwonen. In deze bijdrage bekijken we wat Vlamingen zeggen over de relatie met hun partner in termen van relatiekwaliteit, tevredenheid met de partnerrelatie, steun van de partner en het gebruik van relatieondersteuning.

Het voortbestaan van een partnerrelatie hangt vaak af van de kwaliteit van de relatie en de tevredenheid die men ervaart. Het onderzoek 'Scheiding in Vlaanderen' wees uit dat relationele problemen en ontrouw voor zowel mannen als vrouwen de belangrijkste redenen om te scheiden zijn. Het vaakst zegt men 'we waren uit elkaar gegroeid' (Bastaits, Van Peer & Mortelmans). De kwaliteit van een relatie hangt ook samen met het welzijn van een individu en van de kinderen (Krishnakumar & Buehler, 2000). Het is in dat opzicht interessant om na te gaan of bepaalde respondenten meer tevreden zijn in de partnerrelatie dan andere.

Relatietevredenheid hangt verder ook samen met de steun die men ervaart binnen de partnerrelatie. Partners die elkaar meer steunen en helpen omgaan met individuele stressoren zijn meer tevreden in de partnerrelatie en ervaren een beperktere impact van conflicten. Vaak zijn partners de voornaamste steunfiguur voor elkaar en is de steun die men van de partner krijgt de meest effectieve vorm van steun (Verhofstadt, De Mol & Buysse,

2008; Verhofstadt, Lemmens, & Buysse, 2012). We gaan in de gezinsenquête na in welke mate respondenten beroep kunnen doen op de steun van hun partner bij verschillende thema's. Ook gaan we na of bepaalde respondenten meer beroep kunnen doen op steun van hun partner dan andere.

In Vlaanderen wordt het aanbod aan vormingsinitiatieven over partnerrelaties en relatiebegeleiding door verschillende sectoren aangeboden. Initiatieven werken onder andere aan het vergroten van inzicht en vaardigheden, het verbeteren van het functioneren binnen een partnerrelatie, het psychisch welzijn van de partners en het herstel of, indien de relatie niet meer te redden valt, het constructief afbreken van een partnerrelatie (Emmery, 2013). Ook bij het beëindigen van een partnerrelatie kunnen koppels beroep doen op hulpverlening of bemiddeling. We weten nog maar weinig over het gebruik van relatiebegeleiding in Vlaanderen. De gezinsenquête laat toe hier een eerste zicht op te krijgen.

In deze bijdrage bespreken we achtereenvolgens de resultaten over de tevredenheid met de huidige partnerrelatie, de steun die men van de partner krijgt en het gebruik van relatiebegeleiding. De aspecten m.b.t. kwaliteit, steun en tevredenheid werden enkel bevraagd bij personen die op dit moment een partnerrelatie hebben. De vragen over het gebruik van relatiebegeleiding konden zowel voor de huidige als voor een vorige partnerrelatie worden ingevuld.

In de gezinsenquête werd aan beide partners gevraagd om een vragenboekje in te vullen. We beperken ons in deze bijdrage met een eerste verwerking van de gegevens tot de verkregen informatie uit het vragenboekje ingevuld door de aangeschreven personen (en niet het vragenboekje van de partner) (n = 2.683). De percentages zijn gewogen zodat ze representatief zijn voor de populatie gezinnen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest¹ met minstens één kind jonger dan 25 jaar, zoals gekend in het Rijksregister, voor de kenmerken geslacht, leeftijd en herkomst. Bij de gewogen percentages geven we – ter informatie – ook telkens het aantal respondenten (niet gewogen n) mee waarop de percentages zijn berekend. De verdeling van de gezinnen naar gezinstype, het aantal kinderen en de leeftijd van het jongste kind wijkt niet betekenisvol af van de verdeling van gezinnen volgen diezelfde kenmerken in de bevolkingsregisters (zie het [methodologisch rapport](#) (Audenaert & Stuyck, 2018) en [de samenstelling van het gezin](#) (Audenaert, 2018)). Verder blijkt ook uit een studie van de respons dat lager opgeleiden en niet-werkenden ondervertegenwoordigd zijn in de gerealiseerde steekproef. Een andere beperking van de gehanteerde werkwijze is dat gescheiden ouders waarvan geen enkel (stief)kind zijn of haar domicilie bij de ouder gevestigd heeft, niet in de steekproef zijn opgenomen, ook al verblijven er één of meerdere kinderen deeltijds bij deze ouder. Aangezien na scheiding nog vaak de kinderen hun domicilie bij de moeder gevestigd hebben, zijn met name gescheiden vaders ondervertegenwoordigd in de steekproef. Omdat het Rijksregister aan de hand van domicilie huishoudens opbouwt uit individuele gegevens, is hiervoor vooralsnog geen pasklare oplossing voorhanden. Meer informatie over de onderzoeksoepzet is te vinden in het [methodologisch rapport](#) (Audenaert & Stuyck, 2018). De vragen over relatiekwaliteit, steun door de partner en relatietevredenheid werden aan alle respondenten gesteld. Vragen over het gebruik van relatiebegeleiding werden niet gesteld aan de uitbreiding van de bijkomende steekproef bij personen met een herkomst buiten de EU (zie verder onder punt 6).

We behandelen achtereenvolgens:

kwaliteit van de partnerrelatie

tevredenheid met de partnerrelatie

steun van de partner

Wat had men liever anders gezien in de partnerrelatie?

gebruik van relatieondersteuning

¹ Voor inwoners uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest diende de identiteitskaart in het Nederlands te zijn uitgereikt.

2 KWALITEIT VAN DE PARTNERRELATIE

De kwaliteit van de partnerrelatie wordt in de gezinsenquête bevestigd aan de hand van de Revised Dyadic Adjustment Scale, afgekort RDAS (Busby, Crane, Christensen & Larson, 1995)². Deze schaal meet drie globale concepten van relatiekwaliteit: *consensus*, *satisfactie* en *cohesie* aan de hand van 14 items. De RDAS gaat na in welke mate sprake is van *'dyadic adjustment'*, een concept dat wordt gedefinieerd als een resultaat van verschillende aspecten die bijdragen aan een bevredigende partnerrelatie (Spanier, 1976). *'Adjustment'* refereert naar een dynamisch proces: het is een individuele ervaring van de partnerrelatie die kan veranderen doorheen de tijd (Anderson, Tambling, Huff, Heafner, Johnson & Ketring, 2014).

2.1 CONSENSUS

Consensus verwijst naar de mate waarin er overeenstemming is met de partner, en meer in het bijzonder over beslissingen nemen, waarden delen en affectie tonen. Om de mate van consensus na te gaan werd de vraag gesteld: *De meeste mensen hebben wel eens onenigheden in hun relatie. In welke mate zijn u en uw partner het eens of niet eens met de onderstaande thema's?* Respondenten geven op een vijfpuntenschaal de mate van consensus aan van 'altijd eens' tot 'nooit eens'. Omwille van het lage aandeel in de categorieën 'zelden eens' en 'nooit eens' worden ze in onderstaande tabel samen weergegeven. 72% tot 86% van de respondenten is het met de partner 'meestal of altijd eens' over de bevestigde thema's. Toch is ook één vierde van de respondenten (27,6%) het niet altijd eens met de partner over zijn of haar seksuele relatie. Eén op vijf van de respondenten is het niet altijd eens over het tonen van liefde voor elkaar (20,0%) of het zich correct of gepast gedragen (19,1%).

Tabel 1. Mate van consensus in de partnerrelatie (percentages)

In welke mate zijn u en uw partner het eens of niet eens over de onderstaande thema's?					
	zelden eens of nooit eens	soms eens, soms niet eens	meestal eens	altijd eens	n
Beslissingen nemen					
belangrijke beslissingen	1,3	14,1	57,2	27,4	2.156
beslissingen over uw carrière	2,0	11,8	54,9	31,4	2.139
Waarden					
religieuze thema's	3,9	12,0	45,1	38,9	2.134
zich correct of gepast gedragen	1,6	17,5	54,2	26,7	2.144
Affectie tonen					
het tonen van liefde voor elkaar	2,6	17,4	51,7	28,3	2.150
uw seksuele relatie	4,2	23,4	47,6	24,9	2.133

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.2 SATISFACTIE

Satisfactie verwijst naar de mate waarin men tevreden is met de partnerrelatie. Er wordt zowel gepeild naar de mate van stabiliteit als de mate van conflict. Respondenten worden gevraagd om op een vijfpuntenschaal aan te geven hoe vaak bepaalde situaties voorkomen: van 'dagelijks' tot 'zelden of nooit'. In onderstaande tabel worden de categorieën dagelijks en minstens één keer per week samen gerapporteerd. 90% van de respondenten rapporteert de intentie om samen te blijven met zijn of haar huidige partner en heeft geen spijt

² We gebruikten in de gezinsenquête een aangepaste versie van de Nederlandse vertaling van de Dyadic Adjustment Scale door Buysse & Heene, 1997 (zie [methodologisch rapport](#), Audenaert & Stuyck, 2018).

van zijn of haar relatie. Eén op tien overweegt wel af en toe om te scheiden, uit elkaar te gaan of om de relatie te beëindigen. 30% van de respondenten rapporteert minstens één keer per maand op elkaars zenuwen te werken.

Tabel 2. Mate van stabiliteit en frequentie van conflict in de partnerrelatie (percentages)

	Hoe vaak ...				n
	dagelijks of wekelijks	minstens één keer per maand	minder dan één keer per maand	zelden of nooit	
Stabiliteit					
overweegt u om te scheiden, uit elkaar te gaan of om de relatie te beëindigen?	1,1	2,2	6,4	90,3	2.129
heeft u spijt dat u getrouwd bent of dat uw samenwoont/ heeft u spijt van uw relatie?	0,9	1,5	6,3	91,3	2.112
Conflict					
hebben u en uw partner ruzie?	7,1	19,0	38,9	35,0	2.139
werken u en uw partner elkaar op de zenuwen?	11,0	19,1	29,5	40,4	2.123

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.3 COHESIE

Cohesie verwijst naar de mate van engagement in de relatie, en meer in het bijzonder de mate waarin men samen activiteiten doet en gesprekken voert. Ongeveer 80% van de respondenten onderneemt minstens maandelijks samen activiteiten, zoals activiteiten buitenshuis en samen aan iets werken. 90% van de respondenten slaagt erin om minstens één keer per maand samen iets rustig te bespreken. Toch slaagt ook één op vijf er niet in om elke maand samen met zijn of haar partner aan iets te werken (21,7%) of om een diepgaand gesprek te hebben (21,0%).

Tabel 3. Frequentie van samen activiteiten doen en gesprekken voeren (percentages)

Hoe vaak gebeurt het volgende tussen u en uw partner?						
	zelden of nooit	minder dan één keer per maand	minstens één keer per maand	minstens één keer per week	dagelijks	n
Activiteiten						
samen activiteiten doen buitenshuis	3,7	10,4	30,8	51,8	3,3	2.158
samen aan iets werken	5,2	16,5	28,0	34,3	16,0	2.147
Gesprekken						
een diepgaand gesprek hebben	5,9	15,1	34,9	36,7	7,5	2.145
iets rustig bespreken	2,5	6,3	19,5	42,5	29,2	2.150

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

2.4 GLOBALE RELATIEKWALITEIT

Op basis van de 14 items van de RDAS wordt een totaalscore berekend die een indicatie geeft van de globale relatiekwaliteit. Een hogere score wijst op een hogere relatiekwaliteit.³ De mogelijke totaalscore van de RDAS in de gezinsenquête varieert tussen 0 en 56. 1.941 respondenten vulden alle 14 items van de schaal in. De laagste gerapporteerde score is 2 en de hoogste score is 56. De gemiddelde score is 42,3. Voor de subschalen consensus, satisfactie en cohesie werd eveneens een somscore berekend⁴.

We gingen na in welke mate de relatiekwaliteit verschilt naar een aantal achtergrondkenmerken, in eerste instantie naar geslacht. Dit telkens wat betreft de subschalen en de totaalscore van de RDAS. De subschaal satisfactie toont een verschil naar geslacht. Mannen rapporteren een hogere mate van satisfactie in de partnerrelatie ($M = 13,9$) dan vrouwen ($M = 13,6$) [$t(2118) = -2,12$, $p < 0,05$]. Vervolgens gingen we afzonderlijk voor mannen en vrouwen na in welke mate relatiekwaliteit verschilt naar andere achtergrondkenmerken. Naar opleidingsniveau werden zowel voor mannen als vrouwen geen significante verschillen gevonden.

³ In de originele versie van de RDAS wordt voor 13 items gebruik gemaakt van een zespuntenschaal en één item wordt door een vijfpuntenschaal gemeten. De totaalscore varieert er tussen 0 en 69 (Busby e.a., 1995). Op basis van ander onderzoek in de VS werden criteria vastgelegd om een onderscheid te maken tussen koppels met en zonder relatieproblemen. Een score van 48 of hoger wijst op een koppel zonder relatieproblemen, een score van 47 of lager wijst op een koppel met relatieproblemen (Crane, Middleton & Bean, 2000). Voor de gezinsenquête werden de antwoordmogelijkheden aangepast aan de elders in de gezinsenquête gebruikte vijfpuntenschaal. Voor de vijf items was telkens een score tussen 0 en 4 mogelijk. De aanpassing in de gezinsenquête naar een vijfpuntenschaal en het gebrek aan een cut-off score voor Vlaanderen maakt dat we het onderscheid tussen partnerrelaties met goede en slechte relatiekwaliteit dat in de originele versie gemaakt wordt, niet als dusdanig kunnen behouden.

⁴ De interne consistentie van de subschalen en de totaalscore van RDAS werd nagegaan. Cronbach's α voor de totaalscore van de RDAS is 0,85; voor de subschaal Consensus 0,81; voor de subschaal Satisfactie 0,71; en voor de subschaal Cohesie 0,76. Cronbach's α komt overeen met de interne consistentie van de subschaal Consensus ($\alpha = 0,81$) in de studie van Busby e.a. (1995), maar is lager voor de subschalen satisfactie ($\alpha = 0,85$), cohesie ($\alpha = 0,80$) en de totaalscore RDAS ($\alpha = 0,90$).

Mannen

Tabel 4 toont de gemiddelden voor de subschalen en de totaalscore van de RDAS van mannen naar leeftijd van het jongste kind en gezinstype. Naar religie werden voor mannen geen significante verschillen gevonden. Naar herkomst, leeftijd van het jongste kind, gezinstype en gezinsvorm werden wel enkele significante verschillen vastgesteld.

Er is een significant verschil in alle aspecten gemeten door de RDAS naar herkomst. Mannen met een niet-EU-herkomst ervaren een grotere mate van consensus ($M = 18,9$) en van cohesie ($M = 10,4$) dan mannen met een Belgische/ EU-herkomst (respectievelijk $M = 18,4$; $M = 9,9$) [respectievelijk $t(1032) = -1,58$, $p < 0,01$ en $t(1056) = -1,95$, $p < 0,01$]. Anderzijds ervaren mannen met een Belgische/ EU-herkomst een hogere mate van satisfactie ($M = 13,9$) dan mannen met een niet-EU-herkomst ($M = 13,7$) [$t(1026) = 1,14$, $p < 0,01$].

Er is een significant verschil in satisfactie in de partnerrelatie van mannen naar de leeftijd van het jongste kind [$F(4,997) = 14,33$, $p < 0,001$]. Mannen met een jongste kind tussen 0 en 3 jaar ($M = 13,5$), tussen 3 en 6 jaar ($M = 13,3$) en tussen 6 en 12 jaar ($M = 13,4$) rapporteren een significant lagere satisfactie in de partnerrelatie dan respondenten met een jongste kind tussen 12 en 18 jaar ($M = 14,4$) en tussen 18 en 25 jaar ($M = 14,4$). Ook wat betreft de totaalscore van de RDAS worden verschillen gevonden naar de leeftijd van het jongste kind [$F(4,950) = 4,85$, $p < 0,01$]. Mannen met een jongste kind tussen 0 en 3 jaar ($M = 41,5$), tussen 3 en 6 jaar ($M = 41,6$), en tussen 6 en 12 jaar ($M = 41,5$) rapporteren een lagere totaalscore dan mannen met een jongste kind tussen 12 en 18 jaar ($M = 43,3$) en tussen 18 en 25 jaar ($M = 43,4$).

Op alle subschalen en op de totaalscore van de RDAS scoren gehuwde mannen hoger dan ongehuwde mannen. Gehuwde mannen rapporteren een hogere mate van consensus ($M = 18,5$), een hogere mate van satisfactie ($M = 14,0$) en een hogere mate van cohesie ($M = 10,2$) dan ongehuwde mannen (respectievelijk $M = 18,0$; $M = 13,5$; en $M = 9,3$) [respectievelijk $t(1023) = 2,08$, $p < 0,05$; $t(1020) = 3,11$, $p < 0,01$ en $t(1048) = 4,04$, $p < 0,001$]. Ook de globale relatiekwaliteit is hoger bij gehuwde ($M = 42,7$) dan bij ongehuwde mannen ($M = 41,0$) [$t(969) = 3,45$, $p < 0,01$]. Mannen in een (nieuw) samengesteld gezin rapporteren een hogere mate van consensus ($M = 19,0$) dan mannen in een intact gezin ($M = 18,2$) [$t(822) = -2,40$, $p < 0,05$].⁵

Vrouwen

Tabel 5 toont de gemiddelde relatiekwaliteit wat betreft de subschalen en de totaalscore van de RDAS van vrouwen naar religie en gezinstype. Naar leeftijd van het jongste kind werden voor vrouwen geen significante verschillen gevonden. Vrouwen rapporteren eveneens geen significante verschillen naar relatiekwaliteit wanneer ze een intact gezin of een nieuw samengesteld vormen. Naar herkomst, religie en het gezinstype (al dan niet gehuwd) werden wel enkele significante verschillen vastgesteld.

Er is een significant verschil in consensus, cohesie en de totaalscore van RDAS naar herkomst. Vrouwen met een niet-EU-herkomst ervaren een grotere mate van consensus ($M = 18,7$) dan vrouwen met een Belgische/ EU-herkomst ($M = 18,5$) [$t(1075) = -0,54$, $p < 0,001$]. Anderzijds ervaren vrouwen met een Belgische/ EU-herkomst een hogere mate van cohesie ($M = 9,9$) dan vrouwen met een niet-EU-herkomst ($M = 9,7$) [$t(1092) = 0,77$, $p < 0,001$].

Er is een significant verschil in consensus, satisfactie en de totaalscore van RDAS van vrouwen naar religie [respectievelijk $F(2, 1054) = 5,18$, $p < 0,01$; $F(2, 1040) = 8,16$, $p < 0,001$ en $F(2, 984) = 3,90$, $p < 0,05$].⁶ Vrouwen met een islamitische geloofsovertuiging rapporteren een hogere mate van consensus ($M = 19,6$) dan vrouwen

⁵ Deze variabele kan niet berekend worden voor de uitbreiding bij niet-EU-gezinnen ($n = 494$).

⁶ Omwille van het beperkte aantal vrouwen met een andere geloofsovertuiging dan christelijk, islamitisch of vrijzinnig/agnost/atheïst of geen specifieke geloofsovertuiging, nemen we deze groep niet mee in de analyses.

met een christelijke geloofsovertuiging (M = 18,6). Zowel vrouwen met een islamitische als een christelijke geloofsovertuiging rapporteren een hogere mate van consensus dan vrouwen die zich als vrijzinnig, atheïst of zonder specifieke geloofsovertuiging beschouwen (M = 18,2). Vrouwen met een christelijke geloofsovertuiging rapporteren een hogere mate van satisfactie (M = 13,8) dan vrouwen die zich als vrijzinnig, atheïst of zonder specifieke geloofsovertuiging beschouwen (M = 13,2). Vrouwen met een christelijke geloofsovertuiging (M = 42,6) rapporteren een hogere globale relatiekwaliteit dan vrouwen die zich als vrijzinnig, atheïst of zonder specifieke geloofsovertuiging beschouwen (M = 41,4).

Op de subschaal satisfactie en op de totaalscore van de RDAS scoren gehuwde vrouwen hoger dan ongehuwde vrouwen. Gehuwde vrouwen rapporteren een hogere mate van satisfactie (M = 13,7) dan ongehuwde vrouwen (M = 13,3) [t(1027) = 2,72, p < 0,01]. Ook de totaalscore van relatiekwaliteit is hoger bij gehuwde (M = 42,5) dan bij ongehuwde vrouwen (M = 41,5) [t(978) = 2,14, p < 0,05].

We merken op dat vrouwen (en mannen) met een bepaalde geloofsovertuiging vaker voor een huwelijk kiezen dan respondenten die zichzelf als vrijzinnig, atheïst of zonder specifieke geloofsovertuiging beschouwen.

Tabel 4. Gemiddelde somscore subschalen en totaalscore RDAS van mannen naar leeftijd van het jongste kind en gezinstype

	consensus	satisfactie	cohesie	RDAS
Gemiddelde score voor mannen	18,4	13,9	10,0	42,3
Herkomst				
<i>n</i>	844	839	864	794
België/EU	18,4**	13,9**	9,9**	42,3**
niet-EU	18,9**	13,7**	10,4**	42,8**
Leeftijd van het jongste kind				
<i>n</i>		811		771
0 - 2 jaar	n.s.	13,5***	n.s.	41,5**
3 - 5 jaar	n.s.	13,3***	n.s.	41,6**
6 - 11 jaar	n.s.	13,4***	n.s.	41,5**
12 - 17 jaar	n.s.	14,4***	n.s.	43,3**
18 - 24 jaar	n.s.	14,4***	n.s.	43,4**
Gehuwd of ongehuwd				
<i>n</i>	836	833	856	788
gehuwde koppels	18,5*	14,0**	10,2***	42,7**
ongehuwde koppels	18,0*	13,5**	9,3***	41,0**
Gezinsvorm				
<i>n</i>	823			
intacte gezinnen	18,2*	n.s.	n.s.	n.s.
(nieuw) samengestelde gezinnen	19,0*	n.s.	n.s.	n.s.

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (t-test en oneway ANOVA).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Tabel 5. Gemiddelde somscore subschalen en totaalscore RDAS van vrouwen naar religie en gezinstype

	consensus	satisfactie	cohesie	RDAS
Gemiddelde score voor vrouwen	18,5	13,6	9,9	42,3
Herkomst				
<i>n</i>	1.203		1.227	1.120
België/EU	18,5***	n.s.	9,9***	42,3**
niet-EU	18,7***	n.s.	9,7***	42,4**
Religie				
<i>n</i>	1.166	1.151		1.085
christelijk	18,6**	13,8***	n.s.	42,6*
islamitisch	19,6**	13,8***	n.s.	43,5*
vrijzinnig, atheïst of geen (specifieke) geloofsovertuiging	18,2**	13,2***	n.s.	41,4*
Gehuwd of ongehuwd				
<i>n</i>		1.152		1.092
gehuwde koppels	n.s.	13,7**	n.s.	42,5*
ongehuwde koppels	n.s.	13,3**	n.s.	41,5*

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (t-test en oneway ANOVA).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

3 TEVREDENHEID MET DE PARTNERRELATIE

Naast de bevraging van de relatiekwaliteit aan de hand van de RDAS, werd in de gezinsenquête gepeild naar de tevredenheid met de partnerrelatie door middel van de volgende vraagstelling: 'Hoe tevreden of ontevreden bent u met uw relatie?'. De gemiddelde relatietevredenheid is 8,5 op een score van 0 tot 10 (n = 2.160), waarbij 0 zeer ontevreden en 10 perfect tevreden betekent. Een score van 0 tot en met 2 komt overeen met zeer ontevreden; een score van 3 tot en met 7 noch tevreden, noch ontevreden; een score van 8 tot en met 10 betekent zeer tevreden. Het overgrote merendeel (83,9%) van de respondenten geeft een score van 8 of meer. 27,5% geeft de maximumscore van 10. Slechts 1% is zeer ontevreden met een score van 2 of minder.

Er blijkt een (matig sterke) positieve correlatie tussen de algemene score over tevredenheid met de partnerrelatie en de (subschalen) van RDAS (tabel 6). Wat betreft de subschalen is de correlatie het sterkst tussen de subschaal satisfactie en relatietevredenheid.

Tabel 6. Correlatie van de subschalen en totaalscore RDAS met relatietevredenheid

	Schaal			
	Consensus	Satisfactie	Cohesie	RDAS
Relatietevredenheid	0,54***	0,61***	0,50***	0,69***
<i>n</i>	2.077	2.054	2.121	1.941
<i>M</i>	18,5	13,7	9,9	42,3
<i>SD</i>	3,2	2,2	3,0	6,5

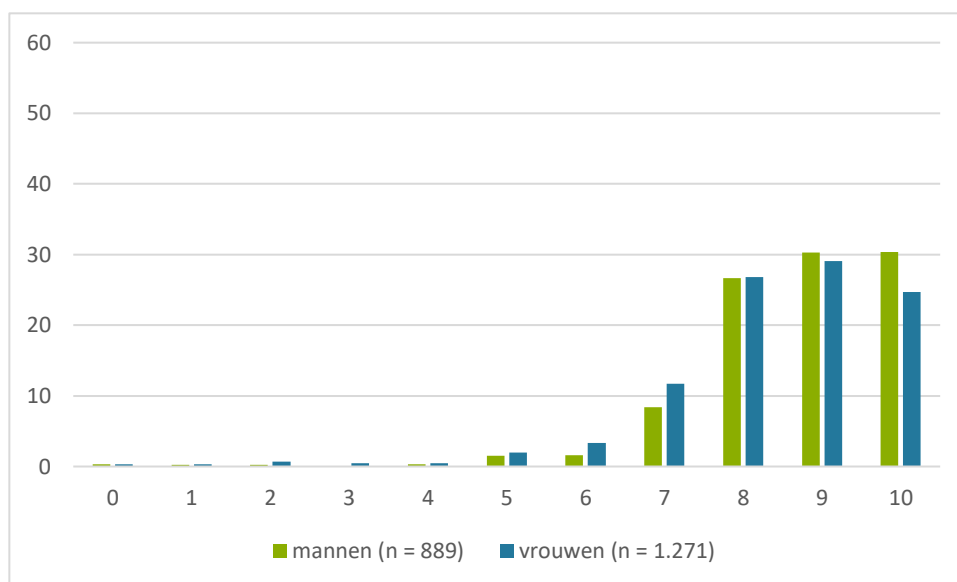
Significantieniveau: *** p < 0,001 (Pearson correlatiecoëfficiënt).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

We gingen na in welke mate de relatietevredenheid verschilt naar geslacht, leeftijd van het jongste kind, herkomst, opleiding, religie en gezinstype. Wanneer we de resultaten opdelen naar 'zeer ontevreden' (score van 0-2), 'noch tevreden, noch ontevreden' (3-7) en 'perfect tevreden' (8-10) werden er geen betekenisvolle verschillen gevonden naar leeftijd van het jongste kind, opleidingsniveau, herkomst, religie en het deel uitmaken van een intact of een (nieuw) samengesteld gezin. Wat betreft het geslacht en het al dan niet gehuwd zijn, werden wel betekenisvolle verschillen gevonden.

Mannen scoren gemiddeld iets hoger op tevredenheid met de partnerrelatie dan vrouwen. In percentages weerspiegelt zich dat in 87,4% van de mannen die zeer tevreden is met zijn partnerrelatie, tegenover 80,6% van de vrouwen (Rao-Scott χ^2 $p < 0,01$).

Figuur 1. Tevredenheid met de partnerrelatie naar geslacht (percentages, n = 2.160)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Gehuwd samenwonende respondenten zijn meer tevreden met hun partnerrelatie dan ongehuwd samenwonende respondenten. Alleenstaande respondenten zijn het minst tevreden met hun partnerrelatie (Rao-Scott χ^2 $p < 0,001$). 85,8% van de gehuwd samenwonenden is zeer tevreden met zijn of haar partnerrelatie, tegenover 80,4% van de ongehuwd samenwonenden. Wanneer alleenstaande ouders hebben aangegeven een partnerrelatie te hebben, is de tevredenheid met die partnerrelatie lager dan bij gehuwd en ongehuwd samenwonende koppels. Zij hebben in de enquête ook aangegeven dat hun partner niet bij het gezin behoort⁷. Desalniettemin zegt 71% van de alleenstaande ouders zeer tevreden te zijn met zijn of haar partnerrelatie.

In [de samenstelling van het gezin](#) (Audenaert, 2018) zagen we dat op een gelijkaardige manier werd gepeild naar de tevredenheid met de gezinssamenstelling. De gemiddelde tevredenheid van respondenten met de wijze waarop hun gezin is samengesteld is 8,9. De gemiddelde tevredenheid met de gezinssamenstelling ligt beduidend lager voor alleenstaande ouders (7,3 voor de mannen en 7,8 voor de vrouwen) dan voor respondenten in een partnerrelatie (9,2 zowel voor mannen als voor vrouwen in een intact gezin en 8,4 voor vrouwen en 8,5 voor mannen in een (nieuw) samengesteld gezin).

⁷ Zie [de samenstelling van het gezin](#) (Audenaert, 2018) waar 18% van de alleenstaande ouders zegt een partner te hebben die niet tot het gezin behoort (n = 505).

4 STEUN DOOR PARTNER

In de gezinsenquête werd tevens gepeild naar de mate van ervaren steun door de partner rond een selectie van thema's die in de gezinsenquête aan bod komen. De meerderheid van de respondenten voelt zich tamelijk veel of heel veel gesteund door de partner op alle verschillende domeinen (zie tabel 7). Dit geldt het meest voor de opvoeding van de kinderen (90,3%), de zorg voor de kinderen (90%) en bij zorgen over of problemen met gezondheid (90,9%). Toch voelt ook één vijfde van de respondenten zich maar een beetje of helemaal niet gesteund door de partner bij huishoudelijke taken (23%) en het opnemen van mantelzorg (21,6%).

Tabel 7. Steun die men van de partner krijgt (percentages)

In welke mate voelt u zich gesteund door uw partner...?					
	(helemaal) niet	een beetje maar	tamelijk veel	heel veel	n
bij zorgen over uw relatie of problemen in uw relatie	2,2	14,8	46,8	36,1	2.078
bij de opvoeding van uw kind(eren)	1,2	8,5	37,8	52,5	2.144
bij beslissingen over uw werk of opleiding	3,7	15,3	44,7	36,2	2.117
bij de zorg voor uw kind(eren)	1,5	8,5	34,0	56,0	2.135
bij de opvang van uw kind(eren)	2,7	10,7	30,8	55,8	2.071
bij het opnemen van mantelzorg	8,5	13,1	38,3	40,0	499
bij huishoudelijke taken	3,8	19,2	35,8	41,2	2.141
bij uw vrije tijd en sociaal leven	2,1	14,8	49,9	33,3	2.140
bij zorgen over uw gezondheid of bij problemen met uw gezondheid	1,4	7,7	39,5	51,4	2.133

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

Een algemene score over de gepercipieerde steun van de partner werd verkregen door een gemiddelde te berekenen over alle items. Het item over het opnemen van mantelzorg werd niet meegenomen in de berekening, omwille van het geringe aantal respondenten waarvoor dit item van toepassing is. Scores variëren van één tot en met vier, waarbij één verwijst naar helemaal geen steun te percipiëren en vier naar de perceptie van heel veel steun. De gemiddelde gepercipieerde steun in de gezinsenquête is 3,3 (n = 2.165)⁸.

Tabel 8 toont de correlatie tussen de (subschalen van de) RDAS (zie punt 2) en relatietevredenheid (zie punt 3) en de mate van gepercipieerde steun door de partner. Er is een (matig sterke) positieve correlatie met de totaalscore van de RDAS en de globale score op relatietevredenheid. Er is eveneens een (zwakke) positieve correlatie met de subschalen consensus, satisfactie en cohesie.

⁸ De betrouwbaarheidscoëfficiënt Cronbach's α bedraagt 0,90 voor de schaal met acht items.

Tabel 8. Correlatie van de mate van gepercipieerde steun met subschalen, totaalscore RDAS en relatietevredenheid

	Mate van gepercipieerde steun	<i>n</i>
Consensus	0,49***	2.058
Satisfactie	0,42***	2.044
Cohesie	0,46***	2.111
RDAS	0,59***	1.935
Relatietevredenheid	0,60***	2.145
<i>n</i>	2.165	
<i>M</i>	3,3	
<i>SD</i>	0,6	

Significantieniveau: *** $p < 0,001$ (Pearson correlatiecoëfficiënt).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

We gingen na in welke mate de gepercipieerde steun van de partner verschilt naar een aantal achtergrondkenmerken. In eerste instantie onderzochten we verschillen naar geslacht. Mannen ervaren een hogere mate van steun van hun partner ($M = 3,4$) dan vrouwen ($M = 3,1$) [$t(2218) = -11,73, p < 0,001$].

Daarna gingen we voor mannen en vrouwen afzonderlijk na in welke mate de gemiddelde gepercipieerde steun verschilt naar een aantal achtergrondkenmerken. We vonden significante verschillen naar herkomst, leeftijd van het jongste kind en gezinstype. Naar opleidingsniveau worden significante verschillen gevonden voor vrouwen, maar niet voor mannen. Er werden geen betekenisvolle verschillen gevonden naar religie.

Mannen

Tabel 9 toont de mate van gepercipieerde steun door de partner van mannen. Er wordt een klein statistisch verschil in gepercipieerde steun vastgesteld tussen mannen van Belgische/ EU-herkomst en mannen van niet-EU-herkomst, maar dit verschil is zo klein, waardoor het zich niet weerspiegelt in de gemiddelde score, die voor beide groepen 3,4 is [$t(1069) = 0,95; p < 0,01$]. De gepercipieerde steun van de partner is significant verschillend naar de leeftijd van het jongste kind [$F(4,1038) = 2,78; p < 0,05$]. Mannen met een jongste kind jonger dan 3 jaar ($M = 3,5$) ervaren een hogere mate van steun van hun partner dan mannen met een jongste kind van 18 tot 25 jaar ($M = 3,4$).

De mate van gepercipieerde steun verschilt naar gezinstype [$F(2,1080) = 18,13; p < 0,001$]. Gehuwde mannen ($M = 3,5$) ervaren een beperkt hogere mate van steun van hun partner dan ongehuwde mannen ($M = 3,4$). Zowel gehuwd als ongehuwd samenwonende mannen ervaren een hogere mate van steun dan alleenstaande mannen met een partnerrelatie ($M = 2,8$).

Vrouwen

Vrouwen met een niet-EU-herkomst ervaren iets meer steun van hun partner ($M = 3,2$) dan vrouwen met een Belgische/ EU-herkomst ($M = 3,1$) [$t(1115) = -0,81; p < 0,05$].

Ook voor vrouwen is de gepercipieerde steun van de partner significant verschillend naar de leeftijd van het jongste kind [$F(4,1106) = 8,15, p < 0,001$]. De verschillen tussen verschillende leeftijdscategorieën manifesteren zich duidelijker voor vrouwen dan voor mannen. Vrouwen met een jongste kind jonger dan 3 jaar ($M = 3,3$) of

met een jongste kind tussen 3 en 6 jaar ($M = 3,3$) ervaren een hogere mate van steun van hun partner dan respondenten met een jongste kind tussen 6 en 12 jaar ($M = 3,1$), tussen 12 en 18 jaar ($M = 3,1$) en van 18 tot 25 jaar ($M = 3,0$).

Vrouwen met een diploma hoger onderwijs ($M = 3,2$) ervaren iets meer steun van hun partner dan vrouwen zonder een diploma hoger onderwijs ($M = 3,1$) [$t(1093) = -3,15, p < 0,01$].

Net zoals voor mannen, verschilt voor vrouwen de mate van gepercipieerde steun naar gezinstype [$F(2,1132) = 22,83, p < 0,001$]. Gehuwd vrouwen ($M = 3,2$) en ongehuwd samenwonende vrouwen ($M = 3,1$) ervaren een hogere mate van steun van hun partner dan alleenstaande vrouwen die een partner hebben ($M = 2,7$).

Tabel 9. Gepercipieerde steun van partner (mannen) naar leeftijd van het jongste kind en gezinstype

	Gemiddelde mate van gepercipieerde steun	n
Totaal	3,4	889
Herkomst**		
België/EU	3,4	680
Niet-EU	3,4	199
Leeftijd van het jongste kind*		
0 - 2 jaar	3,5	231
3 - 5 jaar	3,4	123
6 - 11 jaar	3,4	166
12 - 17 jaar	3,4	147
18 - 24 jaar	3,4	183
Gezinstype***		
gehuwde mannen	3,5	680
ongehuwde mannen	3,4	191
alleenstaande mannen	2,8	18

Significantieniveau: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; n.s. niet significant (t-test en oneway ANOVA).

BRON: [GEZINSENQUÊTE 2016](#)

Tabel 10. Gepercipieerde steun van de partner (vrouwen) naar leeftijd van het jongste kind, opleiding en gezinstype

		Gemiddelde mate van gepercipieerde steun	n
Totaal		3,1	1.276
Herkomst*			
	België/EU	3,1	962
	niet-EU	3,2	263
Leeftijd van het jongste kind***			
	0 - 2 jaar	3,3	311
	3 - 5 jaar	3,3	166
	6 - 11 jaar	3,1	311
	12 - 17 jaar	3,1	229
	18 - 24 jaar	3,0	224
Diploma**			
	geen diploma hoger onderwijs	3,1	490
	diploma hoger onderwijs	3,2	739
Gezinstype***			
	gehuwde vrouwen	3,2	930
	ongetrouwde vrouwen	3,1	278
	alleenstaande vrouwen	2,7	68

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001; n.s. niet significant (t-test en oneway ANOVA).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

5 WELKE ZAKEN IN DE RELATIE HAD MEN LIEVER ANDERS GEZIEN?

Na het bevragen van de tevredenheid met de partnerrelatie, de steun in een partnerrelatie en van de relatietevredenheid door middel van een score van 0 tot 10, werd ook een open vraag gesteld: 'Welke zaken in uw relatie had u graag anders gezien? Waarom?' Respondenten konden het antwoord 'Ik had liever ...' verder aanvullen. Op deze open vraag hebben 435 respondenten een antwoord ingevuld.

De antwoorden op deze open vraag werden kwalitatief verwerkt. Op basis van een eerste verkenning van de antwoorden, werden antwoorden in verschillende subcategorieën ingebracht. Daarna werd gekozen voor een indeling op basis van vier hoofdthema's: emotionele verbondenheid en emotionele steun, instrumentele steun, bronnen van druk op een partnerrelatie en verandering in de gezinssituatie.

44 antwoorden werden niet in deze categorieën ondergebracht: het betreft antwoorden die niet bruikbaar zijn voor analyse (14), respondenten die zeggen dat het goed gaat in hun relatie of dat ze niets anders hadden willen zien (15) en respondenten die elkaar graag vroeger hadden leren kennen of liever vroeger begonnen waren met de relatie (6). Tenslotte is het bij een aantal respondenten (9) niet helemaal duidelijk of ze al dan niet meer steun van hun partner verlangen en of het al dan niet gaat om emotionele dan om instrumentele steun. Ze vermelden bijvoorbeeld dat ze graag meer vrije tijd voor zichzelf hadden gehad of dat ze graag meer steun of hulp hadden gekregen van de partner, zonder hierbij verder uitleg te geven over welke vorm van steun.

5.1 EMOTIONELE VERBONDENHEID EN EMOTIONELE STEUN

Een partner geeft emotionele steun wanneer hij of zij toont dat hij of zij om je geeft, van je houdt en je apprecieert. Zorg, affectie, aandacht en waardering maken deel uit van emotionele steun.

Respondenten formuleren als antwoord op de open vraag vaak een aantal aandachtspunten of werkpunten voor hun relatie: ze willen meer tijd aan de partnerrelatie spenderen, elkaar meer aandacht en affectie geven of beter met elkaar communiceren.

Andere aandachtspunten worden eerder toegeschreven aan de partner dan aan de relatie: ze verlangen een partner die meer affectie of respect toont, die gemakkelijker kan communiceren of die hen meer emotioneel steunt. Kenmerken die men toeschrijft aan de partner, zijn wellicht moeilijker te veranderen en vormen mogelijk ook een bron van spanningen en conflict (zie punt 5.3).

Liever meer tijd voor elkaar gehad (n = 107)

107 respondenten geven in een open antwoord aan dat ze liever meer tijd en aandacht voor elkaar hadden gehad.

Meer tijd voor elkaar, voor de relatie en voor het gezin (n = 27)

27 respondenten geven een kort antwoord dat verwijst naar meer tijd voor elkaar, voor de relatie en voor het gezin, zonder meer uitleg te geven. Daarvan zeggen de meeste respondenten *meer tijd voor elkaar te willen hebben*. Ook wordt meer tijd voor elkaar geëxpliciteerd als *tijd voor onszelf als koppel of voor onze relatie*. Enkele respondenten vullen meer tijd met elkaar aan met *meer tijd voor het gezin*.

Meer tijd bevordert de relatie- en levenskwaliteit (n = 12)

Voor de respondenten betekent meer tijd meer *kwaliteit*, meer aandacht, meer rust en geduld en een betere communicatie.

Ik had liever dat we meer quality time met elkaar hadden. Meer van de kleine dingen kunnen genieten.

Meer quality time, minder sleur.

Dat we als partners meer tijd maken voor elkaar. Ik heb vaak het gevoel dat we naast elkaar leven.

Voor de volledigheid vermelden we hier dat kwaliteit van de partnerrelatie ook in een aantal andere antwoorden terugkomt. We nemen deze antwoorden mee in de volgende categorieën.

Meer (vrije) tijd samen doorbrengen (n = 42)

42 respondenten willen graag meer vrije tijd met hun partner doorbrengen. Vaak wordt meer tijd voor elkaar gekoppeld aan *meer tijd samen doorbrengen*. Sommige respondenten specificeren dat ze *thuis meer tijd* samen zouden willen doorbrengen of dat ze zouden willen dat hun partner vaker thuis is.

Ik had liever gehad dat we één keer per week eens samen naast elkaar in de zetel konden zitten.

Voor andere respondenten betekent meer vrije tijd daarentegen *meer activiteiten samen doen en meer uitstappen* of *meer gezinsvakantie*. Sommigen maken hierbij de bedenking dat dergelijke activiteiten vaak

financieel doorwegen. Ook hadden een aantal respondenten graag *meer gemeenschappelijke interesses, hobby's of activiteiten, of een gezamenlijk sociaal leven* gehad.

Het beleven van een gemeenschappelijke hobby zou een meerwaarde zijn om de dagelijkse energie te bewaren en ook om gezinsvakanties fijn in te vullen. Meer vrije avonden in plaats van uren computerscherm werk tot 23-01u.

Net zoals in het bovenstaande citaat, zien we dat respondenten zoeken naar *een balans tussen vrije tijd, werk en andere verplichtingen*.

Meer vrije tijd en meer tijd voor elkaar en de kinderen. We hebben anderhalf jaar geleden ons huis gekocht en hebben nog maar bitter weinig tijd om samen even weg te gaan. We werken allebei voltijds en in onze vrije tijd doe ik het huishouden en hij klusjes in huis.

Een aantal respondenten verlangen meer *tijd en aandacht* van de partner: ze vinden dat de partner teveel aandacht aan andere activiteiten besteedt.

Meer aandacht. Ze is altijd bezig met huishouden, kinderen en op de computer.

Werk, opvoeding en/of huishoudelijke taken staan de tijd voor elkaar in de weg (n = 26)

26 respondenten ervaren dat het werk, de opvoeding of de huishoudelijke taken de tijd voor elkaar in de weg staan. Daarvan vormt voor negen respondenten de *combinatie van die factoren* de oorzaak van de beperkte tijd die men met de partner kan spenderen.

Wat meer tijd om te werken aan onze relatie of samen dingen te doen. Kinderen, wisselende postensysteem van de partner en de zorg voor ouders springen steeds op de voorgrond.

Als twee voltijds werkende jonge ouders is het moeilijk om een combinatie te vinden tussen steeds voldoende tijd spenderen met ons kindje, het op te voeden en een huishouden te runnen waarbij je huis niet altijd 'op ontploffen' staat. Dit alles zonder elkaar uit het oog te verliezen (als koppel).

Meer tijd om van elkaar te genieten en rustig op te bouwen. Dit is echter moeilijk door gebrek aan tijd (werk en co-ouderschap).

Meer tijd, vrije tijd of ruimte voor elkaar draagt voor sommige respondenten bij aan de relatiekwaliteit. Voor zeven respondenten zou er meer tijd mogen zijn *zonder de kinderen*.⁹

Meer tijd voor elkaar! Omdat een goede relatie samen tijd kost en met kinderen erbij en het drukke leven schiet dit er wel eens bij, wat jammer is. Want meer tijd voor elkaar komt alle partijen ten goede, kinderen en jezelf.

Wat meer ruimte voor onszelf, voor elkaar (zonder de kinderen er steeds bij), zodat er echte verbinding is.

Meer tijd doorbrengen met mijn man om samen activiteiten te kunnen doen. Door drukke agenda en zorg voor de kinderen schiet er vaak te weinig tijd over voor ons beiden.

⁹ We zien in [opvoeding en opvoedingsondersteuning](#) (Vancoppenolle & Dupont, 2018) dat één vijfde (19,7%) van de respondenten het eens is met de volgende stelling: 'Zorgen voor mijn kinderen staat de tijd die ik wil doorbrengen met mijn partner in de weg.' (n = 2.185).

Iets vaker onder ons twee dingen doen, maar wegens gebrek aan babysit-opties is dat momenteel beperkt.

Tien respondenten leggen de oorzaak van een gebrek aan tijd vooral bij *het werk* van beiden of van één van de partners. De arbeidssituatie kan daarbij een rol spelen. Ook de werkdruk speelt voor sommigen een rol. Het werk staat de vrije tijd samen in de weg.

Meer tijd kunnen doorbrengen met mijn vrouw. Zo kan ik ook beter aan onze relatie werken om elkaar beter te begrijpen, maar ik moet veel werken en ik heb dus niet veel tijd voor mijn gezin.

Het werk wordt ook in verband gebracht met financiële aspecten. Een betere financiële situatie zou bijvoorbeeld de huishoudelijke taken kunnen verlichten.

Meer tijd of een beter loon om de huishoudelijke taken voor een stuk uit handen te geven en minder verplichtingen.

Liever meer seks of affectie gehad (n = 40)

40 respondenten zouden liever meer seks en/of affectie in hun relatie hebben gehad. Daarvan willen vijftien respondenten graag meer *affectie of intimiteit* in hun relatie.

Meer toewijding, minder egoïsme, meer geborgenheid zonder het oog op seks, minder nonchalance, meer begrip, empathie.

Wat meer genegenheid. Dat mijn partner zijn gevoelens kon uiten, er over spreken.

Dat we nog meer aandacht aan elkaar besteden; meer aandacht (knuffel, lief woord, lieve attentie) en meer actieve seksuele beleving.

Tien respondenten hadden graag *frequenter seks* gehad.

Dat we iets meer seks hebben en weer meer fysieke genegenheid tonen aan elkaar. Een seksueel intensievere relatie gehad.

Wat vaker seks met mijn vrouw, maar door het drukke leven van onszelf en het zorgen voor de kinderen zijn we vaak te moe of kunnen we niet samen gaan slapen (op hetzelfde tijdstip), maar daardoor genieten we beiden wel heel intens op de momenten dat er wel seks is.

Sommige respondenten hadden graag gehad dat ze *meer op dezelfde golflengte* met hun partner zouden zitten qua seksualiteit of dat ze *dezelfde behoefte* aan seks hadden gehad. Nog andere respondenten hadden liever een *betere seksuele relatie* gehad.

Respondenten geven aan dat levensgebeurtenissen, de aanwezigheid van kinderen en stress op het werk een druk kunnen leggen op de seksuele relatie.

Dat we meer tijd hadden voor elkaar op seksueel vlak, maar de kinderen wonen nog thuis en zijn 18-20 jaar. Dus veel tijd 'alleen' samen hebben we niet. Dat mis ik wel.

Liever een betere communicatie en minder conflicten gehad (n = 43)

In 43 antwoorden merken we dat respondenten liever een betere communicatie met hun partner hadden gehad of liever anders zouden omgaan met conflicten. Daarvan geven 16 respondenten aan dat ze *moeilijkheden*

ervaren in de communicatie of dat ze het moeilijk vinden om zaken bespreekbaar te maken. Sommigen zien dit als een aandachtspunt in hun relatie.

Dat we meer onze gevoelens kunnen delen, meer open praten over zorgen. We zijn beiden vrij gesloten. Dit wordt nog moeilijker met de constante zorg voor jonge kinderen en met een drukke job.

Communicatie omdat het voor ons beiden niet evident is de eigen wensen uit te spreken. Het is een werkpunt in onze relatie waar we ons beiden van bewust zijn en aan werken.

Voor anderen hangt de moeilijke communicatie samen met kenmerken van de partner.

Iets meer gesprekken over gevoelens, meningen. Mijn partner is eerder gesloten qua persoonlijkheid, wat ik respecteer.

Een ietwat extravertere partner gehad die meer zou communiceren en meer (variatie in) emotie zou tonen. Het vergt ongelooflijk veel energie om telkens opnieuw te moeten uitzoeken hoe mijn partner zich voelt en of ik de uitgestuurde boodschap wel juist interpreteer.

Vijftien andere respondenten hadden liever *meer communicatie* of *een betere kwaliteit van communicatie* gehad: ze willen graag betere of meer diepgaande gesprekken met hun partner.

Dat wij meer praten en meer uitstapjes doen als gezin. Met elkaar praten doen wij heel zelden.

Dat mijn partner meer kon praten over mijn gezondheidstoestand.

Negen respondenten vermelden conflicten. Ze hadden liever gehad dat ze minder (alledaagse) conflicten hadden of een betere manier om er mee om te gaan. Eén manier is het zoeken naar een betere communicatie.

We proberen nog vaker te praten en te luisteren naar elkaar om conflicten te vermijden en beter aan te voelen wat de andere verlangt.

Liever meer emotionele steun van de partner gehad (n = 13)

Dertien respondenten verlangen meer emotionele steun van de partner: meer (wederzijds) begrip en empathie, een teamgevoel, een zielsverwant, een partner waarop je kan steunen.

Met ouder worden zijn interesses anders geworden. We begrijpen elkaar minder.

Vooraf een partner die mij veel meer steunt, die er voor mij is.

Liever meer vertrouwen en respect in de relatie gehad (n = 10)

Tien respondenten willen *meer respect* in hun relatie. Sommigen verwijzen daarbij ook naar aanvaarding en eerlijkheid, en anderen naar het overspel van de partner.

Dat hij geen overspel zou gedaan hebben! Heb momenteel geen fut om nog voor een relatie te vechten, hij moet nu eens bewijzen dat onze relatie het nog waard is.

Dat mijn echtgenote attentere zou zijn, meer initiatief toont inzake onze relatie, zij heeft een (seksuele) relatie gehad met een kameraad, dat ik haar terug zou kunnen vertrouwen.

5.2 INSTRUMENTELE STEUN

Naast emotionele steun, verlangen een aantal respondenten ook meer instrumentele steun van hun partner. Dit verwijst naar de daadwerkelijke hulp die men van een partner krijgt. Instrumentele steun hangt samen met de taakverdeling in het gezin (zie ook 4.1.4. in [de taakverdeling in het gezin](#), Audenaert, 2018). Hulp in het huishouden staat daarbij duidelijk op de voorgrond. Enkele keren vermelden respondenten afzonderlijk dat ze meer hulp van de partner bij de zorg voor de kinderen wensen.

Steun in het huishouden (n = 37)

Van de 37 antwoorden over een onevenwicht inzake huishoudelijke taken, hadden 32 respondenten liever meer hulp van hun partner gekregen in het huishouden.¹⁰ Een aantal respondenten koppelen de beperkte hulp in het huishouden aan het ervaren van een tekort aan andere manieren van steun. Voor sommigen hangt dit ook samen met een tekort aan waardering en erkenning.

Soms iets meer hulp in huishouden, of iets meer erkenning, appreciatie,... Al bij al weet je dat de appreciatie er is maar ze zou mogen uitgesproken (getoond) worden.

Beetje meer hulp bij huishouden, beetje meer begrip voor mijn eigen dingen.

Sommige respondenten vinden dat de partner meer initiatief in het huishouden zou kunnen nemen.

Meer initiatief van hem wat betreft hulp in het huishouden en het doen van activiteiten buitenshuis. Momenteel komt de vraag steeds van mij.

Ik zou graag hebben dat mijn man minder rommel zou maken en meer initiatief zou tonen in huis (gras maaien, afval weg doen, gereedschap terug weg leggen). Nu moet ik hem hier vaak op wijzen.

Andere respondenten leggen een verband met de beperkte tijd van de partner, vaak omwille van de arbeidssituatie, of met de klassieke rolverdeling binnen het gezin. Sommige respondenten hebben oog voor hun eigen aandeel in de beperkte hulp van de partner in het huishouden.

Nog meer huishoudelijke hulp van mijn man, maar misschien is dat ook een stuk mijn schuld, vermits ik alles beter doe. (Alle dat vind ik he).

Naast 32 antwoorden met een vraag naar meer hulp in het huishouden van de partner, kregen we ook nog vijf andere antwoorden. Bij deze antwoorden is het onduidelijk wat de respondent precies bedoelt of hebben ze meer verwachtingen van de partner, maar is het onduidelijk of ze zelf al dan niet een rol in het huishouden opnemen.

¹⁰ In de gezinsenquête wordt in het onderdeel over *de huishoudelijke taken* gevraagd hoe vaak de huishoudelijke taken een onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen zijn tussen de respondent en zijn of haar partner. 6,7% van de respondenten geeft aan 'altijd' of 'meestal' conflicten, spanningen of meningsverschillen te hebben over de verdeling van de huishoudelijke taken, 44% geeft aan dat dit 'soms' voorkomt (n = 2.170). Naar de *tevredenheid over de huidige verdeling van huishoudelijke taken* wordt eveneens gepeild aan de hand van een score tussen 0 en 10. Gemiddeld genomen geeft men een gemiddelde score van 7,5 op 10 (n = 2.152) (zie ook [de taakverdeling in het gezin](#), Audenaert, 2018).

Steun in de zorg voor de kinderen (8)

Acht respondenten hadden liever een beter evenwicht in de zorg voor de kinderen tussen zichzelf en de partner gezien.¹¹

Dat mijn man meer thuis kan zijn van zijn werk. Dan kunnen we samen meer voor de kinderen zorgen.

Dat hij wat minder tijd aan zijn hobby's besteedde zodat hij meer tijd voor de kinderen/mij/het huishouden had. Ikzelf heb immers mijn hobby's flink teruggeschroefd sinds er kinderen zijn.

5.3 BRONNEN VAN DRUK OP EEN PARTNERRELATIE

De mate van gepercipieerde emotionele en instrumentele steun kan een bron van conflict, spanning en onevenwicht in een partnerrelatie vormen. In dit punt gaan we verder in op andere mogelijke bronnen van druk op een partnerrelatie. Het gaat om persoonskenmerken van een partner, de mentale of fysieke gezondheid van één van de of beide partners, spanning of onevenwicht over de opvoeding, verschillen in opvattingen, stress omwille van het werk of omwille van financiën. Niet alle respondenten benoemen deze factoren even expliciet als een bron van conflict, spanning of onevenwicht.

Persoonlijke kenmerken van de partner (n = 28)

29 respondenten hadden graag een partner met andere persoonlijke kenmerken gehad. Daarvan hadden een aantal respondenten liever een partner gehad die meer *ondernemingszin* toont. Het gaat om uiteenlopende zaken: meer avontuurlijk zijn, meer sportactiviteiten doen, actiever zijn en minder televisiekijken, meer ambitie en meer motivatie tonen.

Een meer ambitieuze partner gehad, die meer initiatief toont, dingen onderneemt en mezelf niet altijd afremt als ik iets wil ondernemen. Is graag gemakzuchtig.

Ook hadden een aantal respondenten graag een partner gehad die wat vlotter in sociale contacten was.

Ik had liever gehad dat mijn partner een grotere vriendenkring had zodat ze eens weg kan zijn van de dagelijkse sleur.

Een partner die minder aanklampt aan mezelf, steunt te veel op me, een partner die meer tevreden is over zichzelf, het leven, optimistischer is, een doel heeft, meer met zijn directe omgeving bezig is, socialer is, een partner met meer passie en initiatief.

Verder sommen respondenten andere kenmerken van hun partner op die ze liever anders hadden gezien: intelligenter, positiever ingesteld, minder rationeel, minder egoïstisch, minder veeleisend, minder afhankelijk, minder overgevoelig, minder koppig, minder opvliegend, meer geduld, minder streng, meer mentale rust, minder controlerend enzoverder.

Mentale of fysieke gezondheid van zichzelf of van de partner (n = 17)

¹¹ In de gezinsenquête wordt in het onderdeel over *zorgen voor uw kinderen* gevraagd *hoe vaak de zorgtaken voor de kinderen onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen zijn* tussen de respondent en zijn of haar partner.

Voor 4,4% van de respondenten is dit 'altijd' of 'meestal' het geval, voor 37,8% van de respondenten is dit 'soms' het geval (n = 2.111). In een vraag naar de tevredenheid met de huidige verdeling van zorgtaken voor de kinderen op een schaal van 0 tot 10 geven respondenten een gemiddelde score van 7,9 op 10 (n = 2.104)(zie ook [de taakverdeling in het gezin](#), Audenaert, 2018).

Mentale en/ of fysieke klachten van een partner kunnen een druk leggen op de relatie. Respondenten benoemen een impact op de relatie, op de mate waarin men samen activiteiten kan doen, op de werksituatie, op de seksuele relatie en op het persoonlijk welzijn.

Een partner gehad die niet psychisch ziek was. Misschien had ik met zo iemand wel een normale relatie kunnen uitbouwen.

Een echtgenoot die niet rolstoelgebonden is. Het is moeilijk om vaak dingen samen te doen. Hij komt ook minder buiten. Ik had ook liever (hij ook) dat hij meer met onze dochter kon doen zonder dat ik altijd erbij moet zijn of mee moet gaan.

Ook worden persoonlijke kenmerken van de partner in verband gebracht met zijn of haar gezondheidstoestand. Maar respondenten hebben ook oog voor de eigen persoonlijke eigenschappen die het soms moeilijker maken in een relatie.

Dat mijn partner geduldiger zou zijn van aard, minder last van ziekte en depressie en minder snel boos zou zijn. Ikzelf ben ongeduldig wanneer ik een fout maak of doordat ik soms onhandig ben. We zijn beiden koppig. Zonder deze eigenschappen zouden we een 10 scoren hierboven.

Een aantal respondenten verwijzen niet enkel naar de klachten van zijn of haar partner, maar ook naar de eigen gezondheidstoestand.

Mijn gezondheid beperkt mij in vele dingen. Dat komt niet altijd ten goede in mijn relatie.

Opvoeding als bron van spanning of onevenwicht (n = 20)

Een aantal respondenten willen graag een betere taakverdeling en meer steun van de partner in de zorg voor de kinderen (zie 4.2). Bij 20 respondenten komen andere aspecten van de opvoeding aan bod als bron van spanning of onevenwicht.¹²

Meestal gaat het om een gebrek aan eensgezindheid over de opvoeding.

Zelfde opvoedingsvisie had fijn geweest, maar ik heb niet echt klagen.

Sommige respondenten hadden liever voor zichzelf of voor de partner een betere ouder-kindrelatie gehad. Ook bij aanwezigheid van een nieuwe partner worden problemen omwille van verschillen in visie over opvoeding of over de ouder-kindrelatie genoemd.

Ik had liever gezien dat mijn huidige partner en mijn kinderen uit mijn eerste relatie beter zouden overeenkomen. De levensstijl tussen mijn huidige partner en mijn ex-vrouw verschilt vrij sterk.

Het had fijner geweest als we ons leven met kinderen helemaal samen hadden kunnen opbouwen. Nu is het vaak puzzelen om een mooi evenwicht te zoeken zodat de kinderen zich optimaal goed kunnen voelen binnen de nieuwe situatie.

Andere respondenten hadden liever voor zichzelf een beter evenwicht gevonden tussen de opvoeding en andere taken, vermelden moeilijkheden omwille van de extra zorg voor de kinderen of hadden liever minder ruzie over de kinderen gehad.

¹² We zien in [opvoeding en opvoedingsondersteuning](#) (Vancoppenolle & Dupont, 2018) dat één vijfde (19,8%) van de respondenten het eens is met de volgende stelling: *Het opvoeden zorgt voor spanningen in de relatie met de partner* (n = 2.180).

Verschillen in opvattingen (n = 18)

17 respondenten uiten een verschil in visie, verwachtingen en opvattingen met hun partner. Ze hadden graag meer dezelfde mening of dezelfde interesses gehad.

Dat we op dezelfde golflengte zaten. We verschillen enorm van opvattingen.

Culturele achtergrond (n = 5)

Het cultuurverschil tussen de partners kan een bron van spanning vormen.

Betere communicatie, andere achtergrond/cultuur zorgt soms voor grote verschillen in manier van denken en met elkaar omgaan.

Soms is het niet het cultuurverschil dat voor spanning zorgt, maar eerder externe factoren zoals de onzekerheid over het verblijf van een partner.

Graag hadden wij minder zorgen en meer zekerheid of hij als EU-burger officieel in het land mag verblijven.

Werk als een bron van stress (n = 16)

Eerder kwam al aan bod dat de werksituatie de tijd voor elkaar in de weg kan staan of een druk kan leggen op de seksuele relatie (emotionele verbondenheid en emotionele steun). Ook ervaart men soms weinig steun in het huishouden omwille van het werk van de partner (instrumentele steun). Nog zestien andere respondenten vernoemen het werk als bron van stress in de partnerrelatie en/of het gezinsleven.¹³

Een aantal respondenten hadden liever gezien dat de partner minder werkuren zou (moeten) presteren of een rustigere job had. Of ze hadden liever gehad dat hun partner niet naar het buitenland moest reizen voor zijn of haar werk. Anderen verwijzen ook naar de eigen werkuren en hadden liever een beter evenwicht arbeid-privé gehad. De afstand tussen het werk (van de partner) en woonplaats kan voor een extra druk zorgen.

Mijn vrouw is lerares en werkt meer dan 12u per dag. Dit leidt tot stress in de relatie en legt een grote druk op ons en ons huishouden.

Wat meer evenwicht tussen werk en leven. Beiden oefenen we een drukke job uit en mijn man verblijft wekelijks enkele dagen in het buitenland. Tijdens zijn afwezigheid valt de combinatie werken en gezin zwaar voor mij.

Ik had liever gehad dat hij minder in de file moest staan. Zo was er meer tijd voor een rustige maaltijd 's avonds, met z'n allen.

Ook uit een respondent een bezorgdheid om de inhoud van de job van de partner.

Ik had liever gehad dat mijn echtgenote een job had die haar voldoening gaf.

Financiële kwesties (n = 17)

¹³ In [werk en de combinatie gezin en werk](#) (Doyen & Stuyck, 2018) zien we dat bij 32,1% van de respondenten het werk soms onderwerp van conflict, spanningen of meningsverschillen is tussen de respondent en zijn of haar partner. Bij 5,3% is dit meestal of altijd het geval (n = 1.892). Respondenten die zelf meer dan 40u per week werken of waarvan de partner meer dan 40u per week werkt, rapporteren vaker conflicten, spanningen of meningsverschillen naar aanleiding van het werk. Naar de tevredenheid over de huidige verdeling van betaald werk tussen de respondent en de partner wordt gepeild aan de hand van een score tussen 0 en 10. Gemiddeld geven respondenten een score van 7,7 op 10 (n = 2.111).

Wanneer respondenten de financiën vermelden, willen ze in de eerste plaats minder financiële zorgen. Daarnaast wensen respondenten ook een vaste job voor hun partner of willen ze dat hun partner meer zou verdienen. Soms worden financiële zorgen in verband gebracht met de kosten van het opvoeden van kinderen. Ook zorgt beperkte financiële draagkracht soms tot discussie tussen de partners of tot het moeten missen van tijd met elkaar.

Ik had liever wat meer geld overgehouden op het laatste van de maand, zodat we als koppel ook eens leuke dingen kunnen doen. We werken met twee fulltime en moeten een heel jaar leuke dingen laten voorbijgaan.

5.4 VERANDERING IN DE GEZINSSITUATIE

Een aantal respondenten hadden liever hun gezinssituatie anders gezien. Een klein aandeel (n=5) respondenten had liever meer kinderen gehad, was liever getrouwd, had liever een echt gezin gevormd of had liever een gehad dat de kinderen al wat ouder en zelfstandiger waren. Anderen hadden liever hun LAT-relatie (n=26) anders gezien of ervaren moeilijkheden na scheiding (n = 6).

Liever samengewoond met de partner of minder afstand tussen beiden (n = 26)

26 respondenten geven een open antwoord over een LAT-relatie. Daarvan willen 22 respondenten graag samenwonen in plaats van apart wonen. Ze halen daarvoor verschillende redenen aan.

In de eerste plaats wegen vooral praktische aspecten door: het is financieel voordeliger om samen te wonen en men moet vaak verhuizen.

Dat er geen negatieve gevolgen zouden zijn mochten mijn partner en ik overwegen om samen te wonen (financiële voor mijn partner).

Op termijn wil ik wel samenwonen. Een LAT-relatie bezorgt me onrust, veel over-en weergelij. Je voelt je niet 100% in de ander zijn huis.

Ook vinden een aantal respondenten dat samenwonen de kwaliteit van de relatie zou verbeteren: ze zouden meer tijd met elkaar doorbrengen. Of ze vermelden een combinatie van praktische en relationele voordelen.

Ik had liever samengewoond om alle dagen te kunnen genieten samen en de kosten te kunnen delen.

Omstandigheden, zoals de zorg voor kinderen, zorgen er voor dat partners ervoor kiezen om niet samen te wonen. Soms is een LAT-relatie een keuze van één van beide partners, terwijl de andere partner meer zekerheid over de toekomst van de relatie zou willen.

Ik had liever gehad dat mijn partner meer dan een LAT-relatie wou.

Vier andere respondenten willen de afstand tussen de woonplaats van zichzelf en de partner verkleinen.

Moeilijkheden na een scheiding (n = 6)

Een aantal partners vermelden moeilijkheden na een eigen scheiding of de scheiding van hun partner. De scheiding zelf, een nieuw samengesteld gezin of de relatie met de ex-partner blijkt niet zo eenvoudig.

Dat de scheiding van mijn partner achter de rug was, onze kinderen reeds afgestudeerd waren zodat zij zelfstandiger in het leven staan en mijn partner en ikzelf ook aan een gezamenlijk kunnen starten.

6 RELATIEONDERSTEUNING

6.1 GEBRUIK VAN RELATIEONDERSTEUNING

Met de vraag 'Heeft u ooit gebruik gemaakt van voorlichting rond relaties, relatiebemiddeling, relatietherapie of een andere vorm van relatiebegeleiding?' werd gepeild naar het gebruik van relatieondersteuning in de huidige of een vorige partnerrelatie, zowel bij respondenten met als zonder partnerrelatie¹⁴. Deze en volgende vragen werden niet gesteld aan de uitbreiding van de steekproef met personen met een herkomst buiten de Europese Unie. 12,8% maakte ooit gebruik van een vorm relatieondersteuning (n = 2.140) (zie tabel 11).

Er zijn verschillen naar het gebruik van relatieondersteuning naar geslacht, leeftijd, herkomst, opleiding en gezinsvorm. Wat betreft religie vormen enkele groepen (islamitische en andere geloofsovertuiging) een te kleine groep, waardoor significante verschillen niet berekend kunnen worden. Vrouwen maakten vaker gebruik van relatieondersteuning (14,5%) dan mannen (10,8%). Respondenten in een oudere leeftijdscategorie geven vaker gebruik van relatieondersteuning aan dan respondenten in een jongere leeftijdscategorie. Respondenten met een Belgische of EU-herkomst geven vaker gebruik van relatieondersteuning aan (14,4%) dan respondenten met een niet-EU-herkomst (3,6%). Bij hoger opgeleiden ligt het gebruik van relatieondersteuning (15,2%) hoger dan bij respondenten met een diploma secundair (10,8%) of lager secundair onderwijs (8,7%). Intacte gezinnen maakten minder gebruik van relatieondersteuning (8,0%) dan alleenstaande ouders (27,2%) en partners in een nieuw samengesteld gezin (21,6%).

¹⁴ Er werd een selectie gemaakt van enkel partners van een verschillend geslacht.

Tabel 11. Gebruik van relatieondersteuning naar geslacht, leeftijd, herkomst, opleiding, religie en gezinstype (percentages)

Heeft u ooit gebruik gemaakt van voorlichting rond relaties, relatiebemiddeling, relatietherapie of een andere vorm van relatiebegeleiding?		
	ja	n
Totaal	12,8	2.140
Geslacht*		
mannen	10,8	799
vrouwen	14,5	1.341
Leeftijd***		
jonger dan 35 jaar	5,3	401
35 - 44 jaar	14,5	756
45 - 54 jaar	14,7	776
55 jaar en ouder	16,6	207
Herkomst***		
België/EU	14,4	1.942
niet-EU	3,6	162
Diploma*		
lager secundair onderwijs	8,7	268
hoger secundair onderwijs	10,8	611
hoger onderwijs of universiteit	15,2	1.174
Gezinsvorm***		
intacte gezinnen	8,0	1.492
alleenstaande ouders	27,2	406
(nieuw) samengestelde gezinnen	21,6	218

Significantieniveau: *p < 0,05; **p < 0,01; *** p < 0,001 (Rao-Scott χ^2).

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

6.2 IN WELKE PARTNERRELATIE?

Aan de respondenten die ooit gebruik maakten van relatieondersteuning, werd de vraag gesteld: 'Wanneer heeft u gebruik gemaakt van voorlichting, bemiddeling, therapie of begeleiding?'. 44,8% maakte gebruik van relatieondersteuning ter ondersteuning van de relatie met de huidige partner, 36% ter ondersteuning van de relatie met een vorige partner en 34,5% bij het beëindigen van de relatie met een vorige partner (n = 282). Meerdere antwoorden op deze vraag waren mogelijk. 15,3% van de respondenten gaven twee antwoordmogelijkheden.

Van de intacte gezinnen die ooit relatieondersteuning hebben gebruikt, deed bijna negen op tien dat in het kader van hun huidige relatie (89,3%). In mindere mate maakten ze gebruik van relatieondersteuning ter ondersteuning van de relatie met een vorige partner (8,1%) en ter ondersteuning van het beëindigen van een vorige relatie (7%).

Van de alleenstaande ouders die ooit relatieondersteuning hebben gebruikt, deed de meerderheid dat ter ondersteuning van de relatie met een vorige partner (64,4%) of ter ondersteuning van het beëindigen van een vorige relatie (59%). Maar ook 4,8% zocht ondersteuning in het kader van hun huidige relatie. Het gaat om alleenstaande ouders die wel een partnerrelatie hebben, maar waarvan ze vinden dat deze partner niet tot het gezin behoort.

Ook de nieuw samengestelde gezinnen die ooit op relatieondersteuning beroep hebben gedaan, gebruikten vooral ondersteuning bij de relatie met een vorige partner (41,3%) of ter ondersteuning van het beëindigen van een vorige relatie (49,1%). Bijna één op vier (24%) gebruikte relatieondersteuning in de huidige relatie.

6.3 VAN WELK AANBOD MAAKT MEN GEBRUIK?

Aan dezelfde respondenten werd de vraag gesteld: *'Van welk aanbod heeft u gebruik gemaakt?'*. Meerdere antwoorden op deze vraag waren mogelijk. 65,3% heeft gebruik gemaakt van één soort aanbod, 23,6% van twee vormen van aanbod en 11,1% van drie vormen of meer dan drie vormen van aanbod.

Van de respondenten die ooit gebruik gemaakt hebben van relatieondersteuning heeft meer dan vier op vijf (82,4%) beroep gedaan op begeleiding door een psycholoog of therapeut. 23% heeft een gesprek gehad met een huisarts. 15,2% was of is in begeleiding door een bemiddelaar en 11% door een dienst of voorziening in de hulpverlening (zie tabel 12).

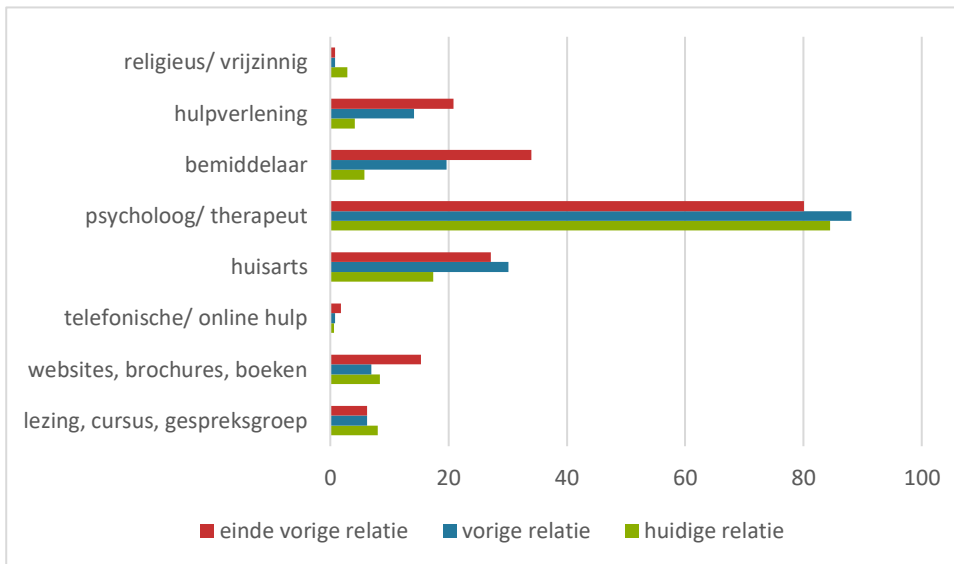
Tabel 12. Gebruik van een bepaalde vorm van relatieondersteuning bij respondenten die gebruik hebben gemaakt van relatieondersteuning (percentages, n = 284)

Van welk aanbod heeft u gebruik gemaakt?	
lezing, cursus of gespreksgroep	6,9
informatie via websites, brochures, boeken,...	9,1
telefonische of online hulpverlening	1,2
gesprek met een huisarts	23,0
begeleiding door een psycholoog/ therapeut	82,4
begeleiding door een (ander) bemiddelaar	15,2
begeleiding door een dienst of voorziening in de hulpverlening	11,0
begeleiding door een religieuze of vrijzinnige organisatie	1,6

BRON: [GEZINSENQUÊTE 2016](#)

In figuur 2 zien we verschillen in het profiel van het gebruikte aanbod naargelang het gaat om ondersteuning voor een huidige of vorige relatie, of bij het beëindigen van een vorige relatie. Zoals eerder aangegeven, gebruikte 15,3% van de respondenten ondersteuning bij twee van deze drie fases. Bemiddeling of begeleiding door een dienst of voorziening in de hulpverlening komen meer naar voor bij het beëindigen van een relatie. Ook wordt informatie via websites, brochures en boeken in die fase frequenter geraadpleegd.

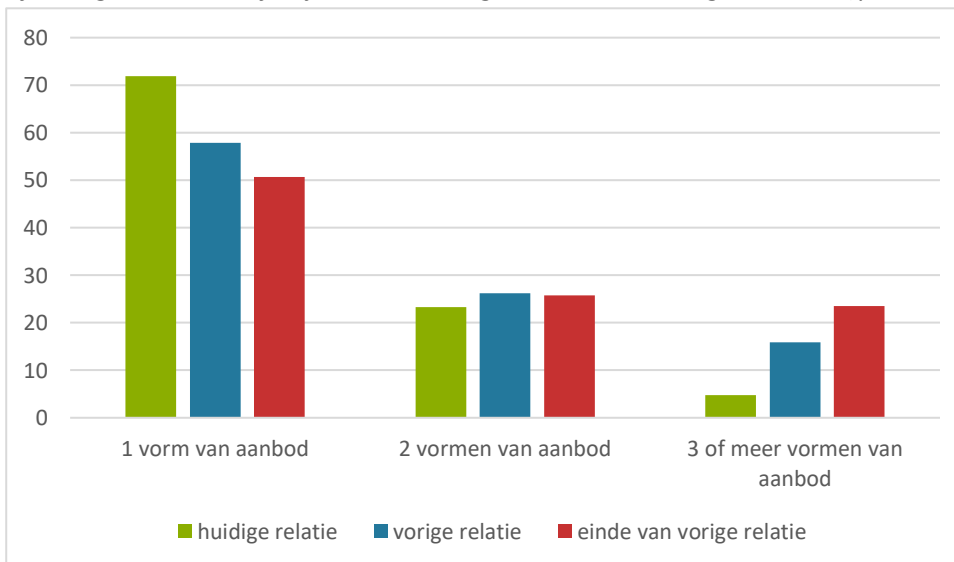
Figuur 2. Gebruik van een bepaalde vorm van relatieondersteuning naar ondersteuning voor huidige of vorige relatie, of bij het beëindigen van een vorige relatie (percentages, n = 278)

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2016](#)

Respondenten die relatieondersteuning hebben gebruikt in het kader van hun huidige partnerrelatie hebben minder verschillende vormen van aanbod gebruikt dan respondenten die hiervan gebruik maakten in een vorige partnerrelatie of bij het beëindigen van een relatie (zie figuur 3).

Figuur 3. Gebruik van aantal vormen van relatieondersteuning naar ondersteuning voor huidige of vorige relatie, of bij het beëindigen van een vorige relatie (percentages, n = 282)

[BRON: GEZINSENQUÊTE 2016](#)

6.4 MATE WAARIN HET AANBOD RELATIEONDERSTEUNING HEEFT GEHOLPEN

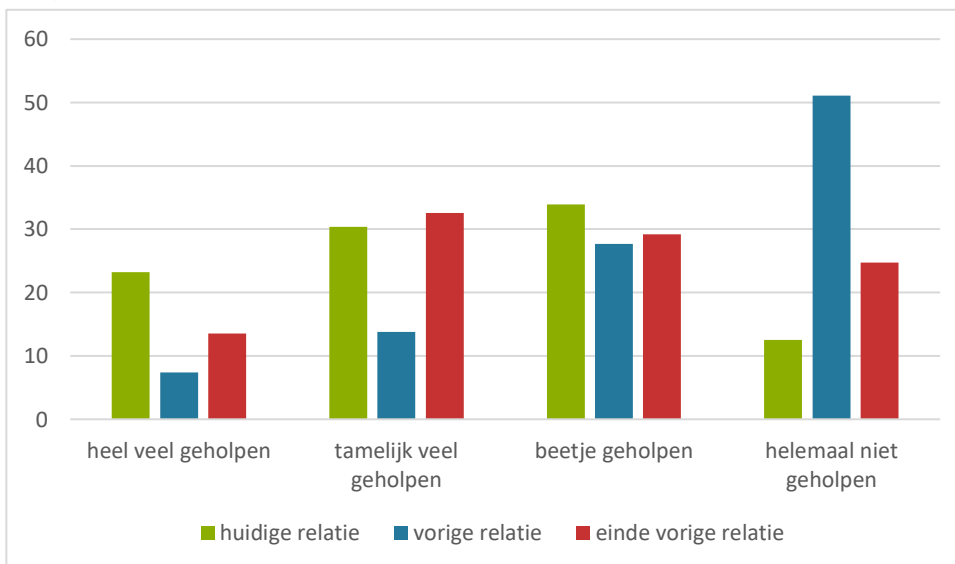
Indien gebruik gemaakt werd van een aanbod relatieondersteuning, werd de vraag gesteld: *'In welke mate heeft deze voorlichting, bemiddeling, therapie of begeleiding u geholpen?'.* Niet iedereen vindt dat het aanbod heeft geholpen: 16% zegt dat het aanbod heel veel heeft geholpen, 25,4% zegt dat het tamelijk veel heeft geholpen, 29,9% zegt dat het maar een beetje heeft geholpen en 28,7% zegt dat het helemaal niet heeft geholpen (n = 285).

Deze beoordeling verschilt naar de fase van de partnerrelatie waarin men van het aanbod gebruik heeft gemaakt (zie figuur 4).

Van de respondenten die gebruik maakten van relatieondersteuning in het kader van de huidige partnerrelatie, zegt 23,2% dat het aanbod heel veel heeft geholpen, 30,4% dat het tamelijk veel heeft geholpen, 33,9% dat het maar een beetje heeft geholpen en 12,5% dat het helemaal niet heeft geholpen.

Van de respondenten die gebruik maakten van relatieondersteuning in het kader van een vorige partnerrelatie, zegt 7,4% dat het heel veel heeft geholpen, 13,8% dat het tamelijk veel heeft geholpen, 27,7% dat het maar een beetje heeft geholpen en 51,1% dat het helemaal niet heeft geholpen.

Figuur 4. Mate waarin het aanbod relatieondersteuning heeft geholpen naar ondersteuning voor huidige of vorige relatie, of bij het beëindigen van een vorige relatie (percentages, n = 285)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

6.5 WAAROM MAAKT MEN GEEN GEBRUIK VAN RELATIEONDERSTEUNING?

Aan de respondenten die nog nooit gebruik maakten van voorlichting rond relaties, relatiebemiddeling, relatietherapie of een andere vorm van relatiebegeleiding, werd gevraagd waarom. Meerdere antwoorden waren mogelijk. Een overgrote meerderheid (78%) van de respondenten antwoordde dat hij of zij geen behoefte aan dergelijk aanbod had. 14,4% zegt dat hij of zij voldoende hulp van vrienden of familie kreeg en 11,7% dat men het zelf wilde oplossen (zie tabel 13).

Tabel 13. Reden waarom geen gebruik werd gemaakt van relatieondersteuning (percentages, n = 1.635)

Waarom gebruikte u geen voorlichting, bemiddeling, therapie of begeleiding ter ondersteuning van uw relatie met uw huidige of vorige partner?	
ik had geen behoefte	78,0
ik kreeg voldoende hulp van vrienden en familie	14,4
ik kon voldoende terecht in boeken, folders, websites	2,8
ik kende dit hulpaanbod niet	3,5
ik durfde de stap niet te zetten	2,1
ik vond geen (gepast) aanbod in de buurt	1,1
het is te duur (de kostprijs)	3,5
mijn partner wilde niet	5,6
ik/we wilde(n) het zelf oplossen	11,7
ik geloofde niet dat men mij zou kunnen helpen	4,5
ik was bang dat het niet ernstig genoeg zou zijn	0,9
ik was bang voor de mening van anderen	0,7

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016

84 respondenten vulden zelf een reden in. Sommige redenen konden ondergebracht worden in één van de vorige categorieën. De andere redenen zijn: de (ex-)partner had/ heeft een nieuwe relatie (8 keer), de keuze om de relatie te beëindigen werd door de partner gemaakt (2 keer), er was geen tijd voor (3 keer), het had geen zin (4 keer: de keuze was gemaakt, er kwam geen initiatief meer, de relatie was op, we pasten niet samen), we waren/ ik was nog jong (3 keer), geen behoefte aan een relatie (2 keer). Redenen die telkens door één respondent werden aangehaald zijn: er is al therapie genoeg thuis, geen goesting, er niet aan gedacht om hulp te zoeken, een onverwachte scheiding, partnergeweld in de vorige relatie, angst voor het resultaat (*wat als toch zou blijken dat we beter scheiden?*), te lange wachtlijsten, wordt niet gedaan in mijn cultuur.

Over de hulp van familie en vrienden wordt ook later in de gezinsenquête een vraag gesteld in de rubriek sociaal leven: *'In welke mate voelt u zich gesteund door anderen (ouders, schoonouders, kinderen, zussen/broers, buren, vrienden, collega's) bij zorgen over uw relatie of problemen in de relatie met uw partner?'*. Meer dan de helft van de respondenten voelt zich bij zorgen over de relatie of problemen in de relatie heel veel of tamelijk veel door anderen gesteund, bijna één derde voelt zich maar een beetje gesteund en 14,5% helemaal niet (n = 1.362).

7 CONCLUSIES

De grote meerderheid van de respondenten scoort hoog op *verschillende aspecten van relatiekwaliteit*. Meer dan zeven op tien respondenten toont een grote mate van overeenstemming over affectie tonen, meer dan acht op tien over waarden delen en beslissingen nemen. Negen op tien respondenten rapporteert de intentie om samen te blijven met zijn of haar huidige partner en heeft geen spijt van zijn of haar relatie. Ongeveer acht op tien van de respondenten onderneemt minstens maandelijks samen activiteiten, zoals activiteiten buitenshuis en samen aan iets werken. Negen op tien van de respondenten bespreekt minstens één keer per maand samen iets rustig.

Een minderheid van de respondenten rapporteert elementen die mogelijk bijdragen aan een lagere relatiekwaliteit. Zo rapporteert bijna een derde van de respondenten minstens één keer per maand op elkaars zenuwen te werken. Eén vierde van de respondenten is het niet altijd eens met de partner over hun seksuele relatie. Eén op vijf van de respondenten is het niet altijd eens over het tonen van liefde voor elkaar of het zich correct of gepast gedragen. Eén op vijf slaagt er niet in om elke maand samen met zijn of haar partner aan iets te werken of om een diepgaand gesprek te hebben. Eén op tien overweegt af en toe om te scheiden, uit elkaar te gaan of om de relatie te beëindigen.

De tevredenheid met de partnerrelatie is hoog met een gemiddelde score van 8,5 op een schaal van 0 (zeer ontevreden) tot 10 (zeer tevreden). De gemiddelde score van tevredenheid met de partnerrelatie ligt in dezelfde lijn met de gemiddelde score in andere Europese landen (Aarskaug Wiik, Keizer & Lappegard, 2012).

De meerderheid van de respondenten voelt zich erg gesteund door de partner op verschillende domeinen. Negen op tien voelt zich tamelijk veel of heel veel gesteund door de partner bij de opvoeding van en de zorg voor de kinderen en bij zorgen over of problemen met gezondheid. Toch voelt ook meer dan één vijfde van de respondenten zich maar een beetje of helemaal niet gesteund door de partner bij huishoudelijke taken en het opnemen van mantelzorg. Zoals verwacht, hangt het ervaren van steun door de partner samen met de kwaliteit van de partnerrelatie en met relatietevredenheid.

De bevindingen over relatiekwaliteit en steun in de partnerrelatie liggen in lijn met bevindingen uit het JOnG!-onderzoek uit 2006. In het JOnG!-onderzoek bij ouders van kinderen van 30 en 36 maanden, 6 jaar en 12 jaar stelde men vast dat de meerderheid helemaal geen problemen in de relatie ondervindt. In dat onderzoek geeft ongeveer 4% van de ouders aan zich zorgen te maken over de relatie met de partner en 20 tot 26% geeft aan zich een beetje of soms zorgen te maken. 4 tot 6% vindt dat de partner duidelijk te weinig steun biedt en 23 tot 26% vindt dat de partner soms of een beetje te weinig steun biedt (Rousseau, Van Leeuwen, Hoppenbrouwers, Desoete, Wiersema, 2012; Van Leeuwen, Rousseau, Desoete & Hoppenbrouwers, 2015).

We gingen na in welke mate relatietevredenheid en gepercipieerde steun van de partner verschillen naar een aantal achtergrondkenmerken. We vonden verschillen naar geslacht. De relatietevredenheid is hoger voor mannen dan voor vrouwen. Mannen ervaren ook meer steun in de partnerrelatie dan vrouwen. Deze bevindingen komen overeen met eerder onderzoek. In een onderzoek bij gehuwde Vlaamse mannen en vrouwen (zowel eerste als tweede huwelijken) vertoonden mannen eveneens een iets hogere relatietevredenheid dan vrouwen (Orathinkal & Vansteenwegen, 2007). De verschillen in gepercipieerde steun van de partner komen overeen met resultaten uit vragenlijstonderzoek bij gehuwde koppels dat stelt dat vrouwen meer emotionele en instrumentele steun bieden aan hun man dan omgekeerd. Vrouwen ervaren de steun die ze ontvangen van hun man als minder effectief dan de steun die ze zelf geven. Ze zoeken ook meer steun bij hun partner wanneer ze het moeilijk hebben dan mannen (Verhofstadt, Buysse & Ickes, 2007).

We stelden verschillen in relatiekwaliteit en steun in de partnerrelatie vast naar de leeftijd van het jongste kind. Mannen met een jongste kind jonger dan 12 jaar rapporteren een lagere satisfactie in en kwaliteit van de partnerrelatie dan respondenten met een jongste kind van 12 jaar of ouder. We zien ook elders in de gezinsenquête in [opvoeding en opvoedingsondersteuning](#) (Vancoppenolle & Dupont, 2018) dat ouders een hogere sociale isolatie ervaren¹⁵ naarmate het jongste kind jonger is.

Vrouwen met een jongste kind jonger dan 6 jaar ervaren meer steun van hun partner dan vrouwen met een jongste kind van 6 jaar of ouder. Voor mannen zijn de verschillen naar leeftijd van het jongste kind minder uitgesproken. We zien in [de taakverdeling in het gezin](#) (Audenaert, 2018) dat het aandeel vrouwen dat meestal of altijd zorgtaken opneemt, groter wordt wanneer het jongste kind 6 jaar of ouder is, terwijl het aandeel mannen dat meestal of altijd deze zorgtaken opneemt, kleiner wordt of hetzelfde blijft. Het gaat bijvoorbeeld om taken zoals de kinderen klaarmaken om naar school te gaan, de kinderen naar school brengen of van school afhalen, avondeten bereiden, de kinderen wassen, de kinderen in bed leggen en de kinderen opvangen wanneer ze ziek zijn. Anderzijds rapporteert men minder vaak conflicten, spanningen of meningsverschillen over de huishoudelijke taken naarmate de leeftijd van het jongste kind in het gezin toeneemt

In vergelijking met ongehuwde respondenten, ervaren gehuwde respondenten meer tevredenheid in de partnerrelatie en meer steun van de partner. Gehuwde mannen rapporteren een hogere mate van consensus, satisfactie, cohesie en globale relatiekwaliteit dan ongehuwde mannen. Gehuwde vrouwen rapporteren een hogere mate van satisfactie en globale relatiekwaliteit dan ongehuwde vrouwen. Deze bevinding komt overeen met resultaten uit onderzoek in een aantal Europese landen¹⁶ bij 18-54-jarigen waarbij samenwoners een lagere relatiekwaliteit rapporteren dan gehuwden. Deze samenhang was robuust na controle voor al dan niet aanwezigheid van (stief)kinderen, relatieduur, leeftijd, geslacht en opleidingsniveau. In landen waar samenwonen vaker voorkomt, is het verschil tussen samenwoners en gehuwden kleiner dan in landen waar samenwonen weinig voorkomt (Aarskaug Wiik, Keizer & Lappegard, 2012).

Gehuwd en ongehuwd samenwonende mannen en vrouwen ervaren meer steun van de partner dan alleenstaanden met een partnerrelatie. Ook tevredenheid met de partnerrelatie ligt lager bij alleenstaanden met een partnerrelatie dan bij gehuwd en ongehuwd samenwonende respondenten.

Op een open vraag '*Welke zaken in uw relatie had u graag anders gezien?*' gaven respondenten een aantal aandachtspunten of werkpunten mee voor hun relatie: ze willen meer tijd aan de partnerrelatie spenderen, elkaar meer aandacht of affectie geven, of beter met elkaar communiceren. Andere respondenten hadden liever meer steun gekregen van de partner in het huishouden of in de zorg voor de kinderen. Andere mogelijke bronnen van conflict, spanning en onevenwicht die worden opgesomd zijn persoonskenmerken van de partner, de mentale of fysieke gezondheid van één van de of beide partners, de opvoeding, verschillende opvattingen, het werk of de financiën. Het valt op dat respondenten in de open antwoorden vaak verwijzen naar thema's die elders aan bod komen in de gezinsenquête. Ze vernoemen bijvoorbeeld de opvoeding, de taakverdeling, de werksituatie en de gezondheid als factoren die een impact hebben op de partnerrelatie.

Meer dan één op tien maakte ooit *gebruik van voorlichting rond relaties, relatiebemiddeling, relatietherapie of een andere vorm van relatiebegeleiding*, ter ondersteuning van de huidige partnerrelatie, van de relatie met de vorige partner of bij het beëindigen van de relatie met de vorige partner. Relatieondersteuning werd vaker

¹⁵ Sociale isolatie wordt gemeten door vier items: 1) zorgen voor mijn kind(eren) staat de tijd die ik wil doorbrengen met mijn partner in de weg, 2) zorgen voor mijn kind(eren) staat de tijd die ik wil doorbrengen met mijn vrienden in de weg, 3) ik heb minder tijd om te doen wat ik graag doe, 4) het opvoeden zorgt voor spanningen in de relatie met mijn partner.

¹⁶ De data zijn afkomstig van de Gender and Generations Survey. De data werden geanalyseerd voor Noorwegen, Nederland, Frankrijk, Hongarije, Rusland, Duitsland, Bulgarije en Roemenië.

gebruikt door vrouwen, oudere respondenten, respondenten met een Belgische of EU-herkomst, hoger opgeleiden en alleenstaande ouders.

Wanneer beroep gedaan wordt op relatieondersteuning, maakt men het vaakst gebruik van een psycholoog of therapeut. Op de tweede plaats komt de huisarts, daarna een bemiddelaar of een dienst of voorziening in de hulpverlening. Meer dan één op drie maakte gebruik van twee of meer vormen van aanbod. Als men gebruik maakte van relatieondersteuning in het kader van de huidige partnerrelatie, vindt meer dan de helft dat de ondersteuning heel veel of tamelijk veel heeft geholpen.

Tot slot, bijna vier op vijf respondenten maakte geen gebruik van relatieondersteuning omdat ze geen behoefte hebben ervaren.

8 REFERENTIES

- Aarskaug Wiik, K., Keizer, R. & Lappegard, T. (2012). Relationship quality in marital and cohabitating unions across Europe. *Journal of Marriage and Family*, 74, 389-398.
- Audenaert, V. (2018). *Gezinsenquête 2016: De samenstelling van het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over hoe het gezin er uit ziet, wie bij het gezin hoort, waar gezinsleden wonen, over hun kinderwens en wat men liever anders had gezien in de samenstelling van het gezin.* www.gezinsenquête.be
- Audenaert, V. & Stuyck, K. (2018) *Gezinsenquête 2016: Methodologisch Rapport.* www.gezinsenquête.be
- Audenaert, V. (2018). *Gezinsenquête 2016: De taakverdeling in het gezin. Gezinnen in Vlaanderen over de verdeling van de zorg voor de kinderen, betaalde en onbetaalde hulp bij de opvang van de kinderen, een eerlijke verdeling van de zorgtaken en de huishoudelijke taken en het opnemen van mantelzorg.* www.gezinsenquête.be
- Anderson, S.R., Tambling, R.B., Huff, S.C., Heafner, J., Johnson, L.N. & Ketring, A. (2014). The development of a reliable change index and cutoff for the revised dyadic adjustment scale. *Journal of Marital and Family Therapy*, 40(4), 525-534. doi: 10.1111/jmft.12095
- Bastais, K., Van Peer, C. & Mortelmans, D. (2011). Hoe beleven partners en kinderen een echtscheiding? In: Mortelmans, D., Pasteels, I., Bracke, P., Matthijs, K., Van Bavel, J. & Van Peer, C. (Eds.) *Scheiding in Vlaanderen* (pp.113-134). Leuven: Acco.
- Busby, D.M., Crane, D.R., Christensen, C. & Larson, J.H. (1995). A revision of the dyadic adjustment scale for use with distressed and nondistressed couples: construct hierarchy and multidimensional scales. *Journal of Marital and Family Therapy*, 21, 289-308.
- Buysse, A., Heene, E. & Verhofstadt, L. (2000). Relatietevredenheid, - stabiliteit en -kwaliteit: Een stand van zaken met aanbevelingen voor assessment. *Tijdschrift voor Familie therapie*, 7(2), 101-126.
- Crane, D.R., Middleton, K.C & Bean, R.A. (2000). Establishing criterion scores for the Kansas Marital Satisfaction Scale and the Revised Dyadic Adjustment Scale. *American Journal of Family Therapy*, 28(1), 53-60.
- Doyen, G. & Stuyck, K. (2018). *Gezinsenquête 2016: Gezinnen over werk en de combinatie gezin en werk. Gezinnen in Vlaanderen over werken en niet werken, over arbeidsomstandigheden, gezinsvriendelijke maatregelen van werkgevers en over de combinatie gezin en werk.* www.gezinsenquête.be
- Emmery, K. (2013). *Studie relatieondersteunend aanbod in Vlaanderen.* Schaarbeek: Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen.

- Fincham, F.D. & Rogge, R. (2010). Understanding relationship quality: theoretical challenges and new tools for assessment. *Journal of Family Theory Review*, 2, 227-242.
- Krishnakumar, A. & Buehler, C. (2000). Interparental Conflict and Parenting Behaviors: A Meta-Analytic Review. *Family Relations*, 49: 25–44.
- Orathinkal, J. & Vansteenenwegen, A. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33, 73-85.
- Pasteels, I. & Emmerly, K. (2018) *Gezinsenquête 2016: Partnerrelaties in gezinnen. Gezinnen over single zijn en LAT-relaties, over gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonen en over vorige partnerrelaties.*
www.gezinsenquête.be
- Rousseau, S., Van Leeuwen, K., Hoppenbrouwers, K., Desoete, A., Wiersema, R. (2012). *Opvoeding en gezinskenmerken bij Vlaamse kinderen (6-jarigen) en jongeren (12-jarigen)*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG).
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15–28.
- Vancoppenolle, D. & Dupont, G. (2018) *Gezinsenquête 2016: Opvoeding en opvoedingsondersteuning. Wat vinden gezinnen belangrijk in de opvoeding van hun kinderen, hoe beleven ze het opvoeden, welke vragen en zorgen hebben ze en maken ze gebruik van opvoedingsondersteuning?*
www.gezinsenquête.be
- Van Leeuwen, K., Rousseau, S., Desoete, A & Hoppenbrouwers, K. (2015). JOnG!-geboortecohorte: kencijfers opvoeding en gezin bij kinderen van 30 en 36 maanden. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG).
- Verhofstadt, L.L., Buysse, A. & Ickes, W. (2007). Social Support in Couples: An Examination of Gender Differences Using Self-report and Observational Methods. *Sex Roles*, 57 (3-4), 267-282.
<https://doi.org/10.1007/s11199-007-9257-6>
- Verhofstadt, L., De Mol, J. & Buysse, A. (2008). Ups-and-downs van partnerrelaties: een overzicht van psychologische theorievorming en empirisch onderzoek. *Tijdschrift Klinische Psychologie*, 38, 247-258.
- Verhofstadt, L., Lemmens, G. & Buysse, A. (2012). Support-seeking, support-provision and support-perceptions in distressed married couples: a multi-method analysis. *Journal of Family Therapy*, 35, 320-339.

Bronvermelding

De gezinsenquête is eigendom van de Vlaamse overheid. Bij gebruik van informatie uit deze bijdrage moet de volgende bronvermelding worden opgenomen: ‘Emmerly, K. & Pasteels, I. (2018). Gezinsenquête 2016: De relatie met de partner. Gezinnen in Vlaanderen over de relatie met de partner, relatiekwaliteit, steun van de partner, tevredenheid met de partnerrelatie en het gebruik van relatieondersteuning. www.gezinsenquête.be’

